

Hun som ligner

■ INGRID NETELAND • Stud. med. UiB

DU KOMMER I RASK GANGE inn på kontoret. Ung, opptatt av hva du har på deg, nøyte sminket, litt lut i ryggen og med lue over bustete hår. Kanskje fikk du litt dårlig tid da du skulle til legen din. Håret ble glemte og da ble luen redningen. Fastlegen din tar deg lenge i hånden og lukker døren etter deg. Meg enser du så vidt, men det var greit for deg at jeg var med. Vi er like gamle. Du er lærerstudent. Jeg er medisinstudent. To forskjellige verdener, men likevel ganske like. Jeg husker ikke når jeg tenkte at vi var like. Det var kanskje ikke før etter denne konsultasjonen. Det var kanskje underveis, eller etterpå at jeg følte meg truffet. Av deg.

«DETTE GÅR IKKE LENGER», er det første du sier til legen din. Du får akkurat sagt det før det brister og store tårer velter nedover kinnet ditt. Store ærlige tårer som fastlegen din har sett før og som hun vet hva kommer av. Hun har kjent deg siden du var nyfødt. Hun tok ultralyd av mammaen din da du var et lite foster inni der. Og siden den gang har hun fulgt deg gjennom store og små utfordringer i livet. Jeg kjenner deg ikke, og vet ikke hvorfor du gråter. Jeg kjenner det bare igjen, det du sitter og holder på med. Du strever, tenker jeg. Og det har jeg sett før. Kjent på før. Du forteller om en ekkel følelse inne i kroppen. Om at kroppen ikke fungerer, og at hodet er helt på villspor. Og du forteller at det skremmer deg. «Jeg blir så redd», sier du til legen din. «Jeg blir rett og slett redd meg selv». Jeg blir ukomfortabel på stolen min. Vil at du skal slutte å fortelle. Vil egentlig ikke høre om de mørkeste tankene dine. Fastlegen din er like rolig, heldigvis. «Fortell meg hva du tenker», sier hun. Etter dette kommer det mye informasjon. Om pappaen som tok livet sitt, en bestemor som er kreftsyk, en stygg ulykke og om venner som trenger deg og som ikke forstår at det kanskje er du som trenger dem. Fastlegen lytter. Jeg har lukket ørene. Jeg bare ser, men du ser ikke tilbake. Du ser på kvinnen foran deg, som jeg plutselig skjønner kanskje er ditt eneste ordentlige faste, trygge og voksne holdepunkt i livet. Du ser henne rett inn i øynene mens du snakker mellom gråten, og hun ser rett tilbake inn i sjelen på deg. «Dette må vi gjøre noe med», sier fastlegen. Takk og lov, tenker jeg. «Ja, det må vi», sier du, «men hva?». «Vi må

hjelpe deg», sier hun. Vi må hjelpe deg. Det skjønner jeg og, men jeg er ikke like rolig som henne. Jeg kjenner meg ukomfortabel og vet ikke lenger hvor jeg skal se. Du er ferdig med å gråte. Du tørker mascararester med sjalet ditt og er ikke like fint sminket som da du kom. Du kom som en av oss, men du gjorde noe modigere og ble en annen enn oss. Du tok bort muren da fastlegen din lukket døren. Du rev den bort og fortalte oss noe jeg ikke vet om jeg ville gjort, om jeg var deg. Det er ikke fordi jeg ikke tror på ærlighet. Det er ikke fordi jeg tror du gjorde noe feil. Jeg vet bare ikke om jeg hadde hatt mot til det. Det er veldig brutalt, dette livet. Det er ikke rettferdig fordelt heller. Det river i oss på ulike måter og med ulik styrke. Og spør du meg har du opplevd en storm i årevis, og med langt større styrke enn mange andre på din alder. Sånne som meg, som tror det har stormet rundt ørene helt til jeg møter en som deg og samtidig ser meg selv i døren. Du ligner på meg, men du er modigere.

«JEG SYNES DU ER FRYKTELIG MODIG», sier jeg. Du ser på meg med rart blikk. Jeg klarer ikke å lese deg. Jeg vet ikke om du ble glad eller sint, lei deg eller ikke forsto hva jeg mente. «Du er fryktelig modig som forteller oss alt dette. Det krever mot å være så ærlig», sier jeg. «Takk», sier du og gir meg ditt første smil. «Hva har jeg å tape?», halvflirer du. «Det kan ikke bli stort verre enn dette». Vi ler alle tre. Resten av konsultasjonen var formaliteter. Du ble henvist til psykiater. Nå var det nok. Nå hadde du strevd lenge nok. Du virker lettet, fastlegen er effektiv og jeg later som jeg er veldig opptatt av skjemaet som fylles ut på pc-en.

FASTLEGEN DIN ER EN ROLIG DAME. En som man føler man kan betro seg til. Det har ingenting med hva hun gjør, det har noe med hvem hun er og hvordan hun er. Som person. Jeg spurte denne flinke fastlegen din ved endt praksisperiode om hvordan hun klarer å være den hun er. Noe annet enn seg selv er kanskje rart, men det jeg lurte på er egentlig hvordan hun kan takle å være nettopp seg selv. For det krever litt. Det krever mye å tåle andre, men det krever også mye å være seg selv. «Det kommer med alderen», sier hun. «Det kommer

med erfaringen». Hvilken erfaring?, undrer jeg meg på. Snakker hun om erfaringene med andre pasienter som ligner på deg? Eller snakker hun om erfaringer fra sitt eget liv? Har hun også opplevd noe av det som du snakket så sårt om, eller har hun bare opplevd andre som snakker om det samme? Hvilken erfaring er i så tilfelle best? Og hvilke erfaring koster mest å kjenne på? Jeg hadde ikke møtt deg før, men jeg kjente likevel at jeg kjente deg. Det føltes i alle fall slik. Du var som et speilbilde av meg selv. Jeg lurte på hva du var for fastlegen din. Noe velkjent, men veldig fremmed, eller noe hun kjente fra sitt eget liv? Var du et speilbilde for henne også? Hun var så rolig, nesten ikke berørt, bare trygg. Kanskje stormet det inne i henne også. Det glemte jeg å spørre om. Fastlegen din fremsto for meg som en person som ikke har yrket sitt som jobb, men som et livsvirke. Noe hun ikke gikk ut og inn av, men noe hun var. På heltid. Kjente du også på det? Hva koster det et menneske å være en yrkesidentitet på fulltid?

JEG TENKTE JEG KUNNE BLI ALLMENNLEGE før praksis. Nå vet jeg ikke lenger. Jeg har møtt flere som deg, selv om du var den som krøp lengst inn i sjelen på meg. Jeg har møtt mennesker i krise, mennesker som skal fjerne en føflekk, mennesker med vondt i magen og mennesker som bare kommer innom for en INR-kontroll. Det som slår meg er at å være fastlege er så altoppslukende. Det å være fastlege er ikke å fikse noe, det er å være noe. Det er ikke en jobb, det er en måte å være på. Ja, man har praktiske prosedyrer som skal gjennomføres, og ja, noen ganger er en vond hals bare en vond hals. Men så veldig mange ganger må man være så mye mer! Jeg blir oppslukt av denne måten å være lege på, men jeg blir også brutalt vett-skremt. Uansett hvilken lege jeg bli, vil jeg veldig gjerne bli en lege som ser hele mennesket foran meg. Jeg vil være en slik lege som fastlegen din er for deg. Jeg vil være den som tåler, den som er trygg og den som du kan komme til og være så modig som du var da jeg traff deg. Det jeg undrer meg over er hvordan man får det til. Hvordan kan man være en som både tåler deg og seg selv? Man må tåle seg selv, for å møte slike som deg. Man må tåle seg selv for å kunne møte seg selv i døren.